SAMARQAND VILOYAT PEDAGOGLARNI YANGI METODIKALARGA O‘RGATISH MILLIY MARKAZI

2.1.-modul. Mutaxassislik fanlari nazariy-amaliy asoslari

1-mavzu: Ona tili va adabiyot fani hamda ta’limning asosiy nazariyalari

Urinbayeva Dilbar Bazarovna
f.f.d., professor

SAMARQAND-2024

Uchinchi Renesanss bo‘sag‘asida ta’lim oldiga bir qator vazifalar qo‘yildi. Uning asosida esa muloqot qilish, ma’naviy va kognitiv sifatlari doimiy o‘zgarib borayotgan muhitda shaxsning rivojlanishi yotadi.

Ta’lim muassasalarida kim o‘qitishi, kimlar o‘qitilishi, nimalar, nima maqsadda va qanday o‘qitilishi masalasi bizning kelajagimiz, boringki, milliy savodxonlik imidjidir.

O‘tgan asrning o‘rtalarida vujudga kelgan turli nazariyalar, qarashlar, o‘quv faoliyati va ta’limning talqinlari, nafaqat, pedagogik tajribani, balki psixologiya fanining bu tarmog‘ini ilmiy-amaliy boyitishga asos bo‘ldi.

A.A.Smirnov, V.Ya.Lyaudis — xotira haqida

idrok haqida — Yu.B.Gippenreyter

M.I.Lisina, A.A.Venger — bolalarda nutqning rivojlanishi

shaxsning rivojlanishi — L.I.Bojovich, V.S.Muxina

N.D.Levitov, V.A.Kruteskiy — o‘quvchilariing aqliy faoliyati va iste’dod muammolari

psixik rivojlanishning davrlari — A.S.Vigotskiy, A.N.Leontev

Jahondagi ta’limiy nazariyalar

bola intellektining rivojlanishi (J.Piaje)

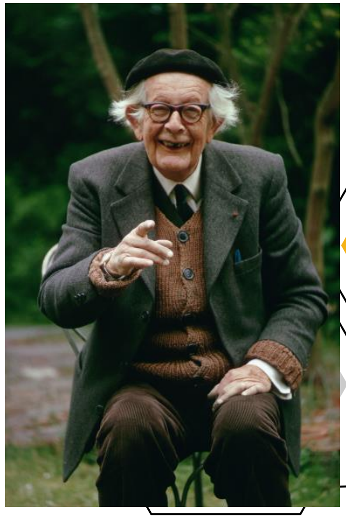

eng yaqin rivojlanish sohasi (L.S.Vigotskiy)

o‘quv maqsadlari taksonomiyasi (B.Blum)

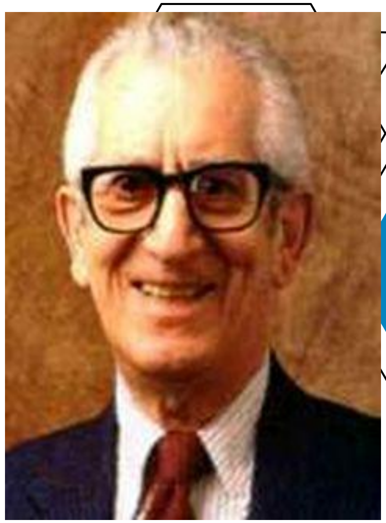

intellektning ko‘p turliligi (G.Gardner)

Bola intellektining rivojlanishi nazariyasi

1930-yillarda J.Piaje tomonidan bir vaqtning o‘zida bir qancha, ya’ni

- **biologik**
- **gneseologik**
- **psixologik**
- **mantiqiy**
- **ijtimoiy**

tomonlarga ega bo‘lgan murakkab tizim sifatida intellektni kompleksli o‘zaro tartibli tahlil qiladi.

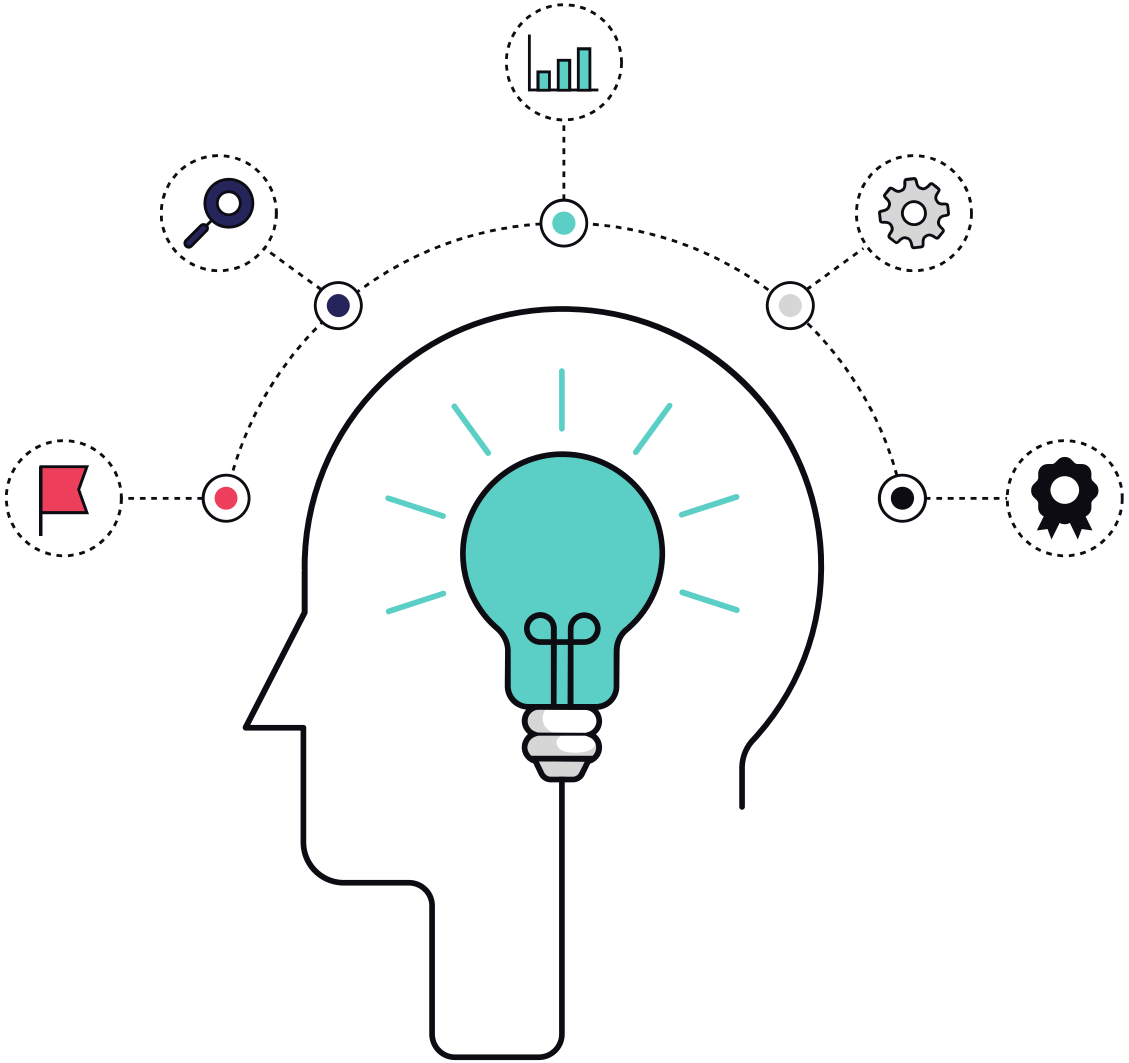

J.Piajening fikriga ko‘ra, bolalarning kognitiv rivojlanishini psixologik tadqiqotni nazorat qiluvchi psixologiyaning genetik metodi bilish nazariyasining asosiy savollariga ekspermental javob berishni talab qiladi: anglanilmaganlikdan bilishga noaniqlikdan aniq bilishga o‘tish qanday sodir bo‘ladi. Har qanday tirik organizm atrof-muhit bilan uyg‘un o‘zaro munosabatni qo‘llab-quvvatlashda ichki ehtiyojga ega bo‘ladi. Ya’ni muhitga moslashish ehtiyoji muhit bilan muvozanatda bo‘lish kuzatiladi. Mazkur nazariya kognitiv ta’limni yuzaga kelishiga sabab bo‘ldi.

Kognitiv ta’lim nima?

Kognitiv ta’lim – tajriba va o‘rganish orqali ma’lum bir bilimni egallamoq. Boshqacha qilib aytganda, «kognitiv» termini «kognitivlik» (bilish) tushunchasi bilan bog‘liq bo‘lib, insonning miya orqali idrok qilish va bilim olish qobiliyatidir.

Kognitiv ta’lim texnologiyalari - ta’lim oluvchining subyektiv tajribasini, uning fikrlashi, xulqi va kommunikativ jarayonlarini ifodalash usuli sifatida atrof-olamni o‘zi va boshqalar tomonidan to‘g‘ri idrok qilishni, samarali muloqotni tashkil etishga yordam beradi.

Kognitiv psixologiya tarkibidan ajralib chiqqan.

Axborot bilan individual munosabat o‘rtasidagi muammolarni hal qilish (qabul qilish, qayta ishlash, saqlash, qo‘llash)

Kompetensiya:
Biluv-o‘quv
Axborot
O‘z-o‘zini rivojlantirish

Kognitiv ta’lim turlari

Implitsit (taqlidiy) ta’lim

Assotsiativ ta’lim

Assotsiativ bo‘lmagan ta’lim

Imitatsiya (yasama) ta’limi

Metakognitiv ta’lim

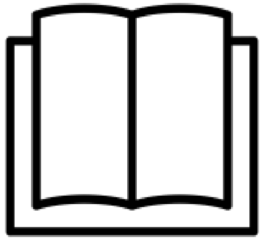

Kognitiv ta’lim natijadorligi

Konsentratsiya
Xotira
Muvofiqlashtirish
Mulohaza qilmoq

- **E’tiborlaringiz uchun rahmat!**

- **rasmiy veb-sayti**
- **http://www.sammoi.uz**

- **maxsus rasmiy telegram kanal**
- **https://t.me/sammohm**